

<http://www.luju.ro/exceptia-care-a-zguduit-justitia-exclusiv-iata-cum-avocatul-george-zlati-a-convins-ccr-sa-impuna-motivarea-hotararilor-penale-odata-cu-pronuntarea-motivarea-hotararii-la-mult-timp-dupa-pronuntare-are-legatura-cu-deliberarea-ori-implica-o-noua-deliberare-m>

**EXCEPTIA CARE A ZGUDUIT JUSTITIA
– Exclusiv. Iata cum avocatul George Zlati a convins CCR sa impuna motivarea hotararilor penale odata cu pronuntarea: „Motivarea hotararii la mult timp dupa pronuntare are legatura cu deliberarea ori implica o noua deliberare? Motivarea reflecta convingerea judecatorului de la momentul pronuntarii ori doar se incearca justificarea unei solutii arbitrare luate fara o deliberare efectiva?... Imposibilitatea de a exercita imediat o cale extraordinara de atac”**

Scris de Valentin BUSUIOC | Data: 08.04.2021 17:23

Lumea Justitiei prezinta in exclusivitate exceptia ridicata de catre **avocatul George Zlati (foto 1)** din Baroul Cluj in fata Curtii Constitutionale a Romaniei (CCR) care a dus la istorica decizie de miercuri, 7 aprilie 2021, prin care CCR a obligat instantele sa-si motiveze hotararile penale la momentul pronuntarii [\(click aici pentru a citi\)](#).

Este vorba despre urmatoarele pasaje din Codul de procedura penala:

- **art. 900 alin. (1):** „Rezultatul deliberarii se consemneaza intr-o minuta, care trebuie sa aiba continutul prevazut pentru dispozitivul hotararii”;
- **art. 405 alin. (3):** „Presedintele completului pronunta minuta hotararii”;
- **art. 406 alin. (1):** „Hotararea se redacteaza in cel mult 30 de zile de la pronuntare”;
- **art. 406 alin. (2):** „Hotararea se redacteaza de unul dintre judecatorii care au participat la solutionarea cauzei, in cel mult 30 de zile de la pronuntare, si se semneaza de toti membrii completului si de grefier”.

In opinia avocatului, textele de mai sus incalca urmatoarele prevederi din Constitutia Romaniei:

- **art. 1 alin. (5):** „In Romania, respectarea Constitutiei, a suprematiei sale si a legilor este obligatorie”;
- **art. 21 alin. (3):** „Partile au dreptul la un proces echitabil si la solutionarea cauzelor intr-un termen rezonabil”;
- **art. 23 alin. (8):** „Celui retinut sau arestat i se aduc de indata la cunostinta, in limba pe care o intelege, motivele retinerii sau ale arestarii, iar invinuirea, in cel mai scurt termen; invinuirea se aduce la cunostinta numai in prezenta unui avocat, ales sau numit din oficiu”;
- **art. 23 alin. (12):** „Nicio pedeapsa nu poate fi stabilita sau aplicata decat in conditiile si in temeiul legii”.

Totodata, avocatul invoca urmatoarele doua articole din Conventia Europeana a Drepturilor Omului:

- art. 5 privind dreptul la libertate si la siguranta:

„1. Orice persoana are dreptul la libertate si la siguranta. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu exceptia urmatoarelor cazuri si potrivit cailor legale:

a) *daca este detinut legal pe baza condamnarii pronuntate de catre un tribunal competent;*

b) *daca a facut obiectul unei arestari sau al unei detineri legale pentru nesupunerea la o hotarare pronuntata, conform legii, de catre un tribunal ori in vederea garantarii executarii unei obligatii prevazute de lege;*

c) *daca a fost arestat sau retinut in vederea aducerii sale in fata autoritatii judiciare competente, atunci cand exista motive verosimile de a banui ca a savarsit o infractiune sau cand exista motive temeinice de a crede in necesitatea de a-l impiedica sa savarseasca o infractiune sau sa fuga dupa savarsirea acesteia;*

d) *daca este vorba de detentia legala a unui minor, hotarata pentru educatia sa sub supraveghere sau despre detentia sa legala, in scopul aducerii sale in fata autoritatii competente;*

e) *daca este vorba despre detentia legala a unei persoane susceptibile sa transmita o boala contagioasa, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond;*

f) *daca este vorba despre arestarea sau detentia legala a unei persoane pentru a o impiedica sa patrunda in mod ilegal pe teritoriu sau impotriva careia se afla in curs o procedura de expulzare ori de extradare.*

2. *Orice persoana arestata trebuie sa fie informata, in termenul cel mai scurt si intr-o limba pe care o intelege, asupra motivelor arestarii sale si asupra oricarei acuzaatii aduse impotriva sa.*

3. *Orice persoana arestata sau detinuta, in conditiile prevazute de paragraful 1 lit. c) din prezentul articol, trebuie adusa de indata inaintea unui judecator sau a altui magistrat imputernicit prin lege cu exercitarea atributiilor judiciare si are dreptul de a fi judecata intr-un termen rezonabil sau eliberata in cursul procedurii. Punerea in libertate poate fi subordonata unei garantii care sa asigure prezentarea persoanei in cauza la audiere.*

4. *Orice persoana lipsita de libertatea sa prin arestare sau detinere are dreptul sa introduca un recurs in fata unui tribunal, pentru ca acesta sa statueze intr-un termen scurt asupra legalitatii detinerii sale si sa dispuna eliberarea sa daca detinerea este ilegala.*

5. *Orice persoana care este victima unei arestari sau a unei detineri in conditii contrare dispozitiilor acestui articol are dreptul la reparatii”.*

- art. 6 privind dreptul la un proces echitabil:

„1. Orice persoana are dreptul la judecarea in mod echitabil, in mod public si intr-un termen rezonabil a cauzei sale, de catre o instanta independenta si impartiala, instituita de lege, care va hotara fie asupra incalcarii drepturilor si obligatiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricarei acuzaatii in materie penala indreptate impotriva sa. Hotararea trebuie sa fie pronuntata in mod public, dar accesul in sala de sedinte poate fi interzis presei si publicului pe intreaga durata a procesului sau a unei parti a acestuia in interesul moralitatii, al ordinii publice ori al securitatii nationale intr-o societate democratica, atunci cand interesele minorilor sau protectia vietii private a partilor la proces o impun, sau in masura considerata absolut necesara de catre instanta atunci cand, in imprejurari speciale, publicitatea ar fi de natura sa aduca atingere intereselor justitiei.

2. *Orice persoana acuzata de o infractiune este prezumata nevinovata pana ce vinovatia va fi legal stabilita.*

3. *Orice acuzat are, in special, dreptul:*

a) *sa fie informat, in termenul cel mai scurt, intr-o limba pe care o intelege si in mod amanuntit, asupra naturii si cauzei acuzației aduse impotriva sa;*

b) *sa dispuna de timpul si de inlesnirile necesare pregatirii apararii sale;*

c) *sa se apere el insusi sau sa fie asistat de un aparator ales de el si, daca nu dispune de mijloacele necesare pentru a plati un aparator, sa poata fi asistat in mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci cand interesele justitiei o cer;*

d) *sa intrebe sau sa solicite audierea martorilor acuzarii si sa obtina citarea si audierea martorilor apararii in*

aceleasi conditii ca si martorii acuzarii;

e) sa fie asistat in mod gratuit de un interpret, daca nu intelege sau nu vorbeste limba folosita la audiere”.

Afli abia dupa luni de zile de ce ai fost aruncat in inchisoare

In esenta, George Zlati argumenteaza faptul ca nenumarati condamnati stau in inchisoare luni intregi fara sa poata exercita cai extraordinare de atac, pentru simplul motiv ca, neprimind motivarea condamnarii definitive, nu au la dispozitie considerentele pe care urmeaza sa le critice in calea extraordinara de atac.

De asemenea, apare riscul ca intre momentul pronuntarii hotararii si motivarea ei, judecatorul sa-si schimbe optica – ceea ce este foarte grav, dand impresia unei „solutii arbitrare luate fara a exista o deliberare efectiva”, reclama avocatul Zlati.

Surprinzator: apararea vorbeste si pentru acuzare

Totodata, avocatul invoca situatia ingrata in care sunt pusi procurorii, pe care legea ii obliga sa emita doar ordonante motivate in ceea ce priveste afectarea dreptului la libertate al inculpatului. Or, lipsa unei obligatii privind motivarea imediata a hotararii de condamnare creeaza o discriminare intre judecatori si procurori, in favoarea celor dintai, puncteaza George Zlati.

In rest, demersul avocatului este cu atat mai admirabil, cu cat acesta a intrepris si o analiza comparativa intre dreptul romanesc si cel din mai multe state europene.

Inainte sa va lasam a citi exceptia, mentionam ca ea a fost sustinuta in fata CCR de catre **avocatii Andra Maria Cot si Sergiu Bogdan**.

Prezentam intreaga exceptie de neconstitutionalitate ridicata de avocatul George Zlati in fata Curtii de Apel Targu Mures:

„Exceptie de neconstitutionalitate cu privire la urmatoarele dispozitii legale:

A. Referitor la lipsa motivarii hotararii la momentul pronuntarii

- art. 900 alin. (1) Cod proc. pen. potrivit caruia “Rezultatul deliberarii se consemneaza intr-o minuta, care trebuie sa aiba continutul prevazut pentru dispozitivul hotararii [...]”.

- art. 405 alin. (3) Cod proc. pen. potrivit caruia „Presedintele completului pronunta minuta hotararii”;

- art. 406 alin. (1) Cod proc. pen. potrivit caruia „Hotararea se redacteaza in cel mult 30 de zile de la pronuntare”;

- art. 406 alin. (2) Cod proc. pen. potrivit caruia „Hotararea se redacteaza de unul dintre judecatorii care au participat la solutionarea cauzei, in cel mult 30 de zile de la pronuntare, si se semneaza de toti membrii completului si de grefier”;

Sunt neconstitutionale raportat la urmatoarele prevederi:

- art. 1 alin. (5) din Constitutie,

- art. 21 alin. (3) din Constitutie,

- art. 23 alin. (8) si alin. (12) din Constitutie si

- art. 5 si art. 6 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului raportat la art. 20 din Constitutie.

B. Referitor la necitarea inculpatului la pronuntarea hotararii

- art. 405 alin. (2) Cod proc. pen. potrivit caruia „La pronuntarea hotararii partile nu se citeaza”, este

neconstitucional raportat la prevederile art. 21 alin. alin. (1) si (3) si art. 127 din Constitutie.

In sustinerea prezentei exceptii de neconstitucionalitate invocam urmatoarele considerente:

Dispozitii legale si constitutionale din dreptul comparat relevante in cauza

12. Art. 120 par. 3 din Constitutia Spaniei prevede faptul ca „hotararile vor fi motivate si vor fi pronuntate in sedinta publica”. De asemenea, art. 142 [regulile privind redactarea hotararilor], art. 147.5 si art. 160 [citirea hotararilor in sedinta publica] din Codul de procedura penala spaniol [Ley de Enjuiciamiento Criminal] stabilesc procedura in care se redacteaza hotararea si faptul ca aceasta este citita in sedinta publica.

Art. 147

„Intra in atributia vorbitorului” [un magistrat din cadrul instantei – n.n]:

...

5. „Citirea sentintei in sedinta publica”

Art. 160

„Sentintele definitive sunt citite si comunicate partilor si reprezentantilor in orice proces in care dezbaterile au fost orale, in aceeasi zi in care sunt semnate sau cel mult in ziua urmatoare” [traducere neoficiala]

13. Art. 149 din Constitutia Belgiei prevede faptul ca orice hotarare este insotita de motivare si este pronuntata in sedinta publica.

14. Sectiunea 268 din Codul de procedura germana¹ stabileste faptul ca la momentul pronuntarii hotararii se citeste atat dispozitivul cat si motivarea hotararii.

15. Art. 372 din Codul de procedura penala portughez stabileste faptul ca dupa deliberare si votare presedintele sau cel mai in varsta dintre judecatori va redacta sentinta in acord cu pozitiile exprimate [art. 372.1], iar dupa ce instanta revine in sala de judecata sentinta este citita public de catre presedinte ori un alt judecator [art. 372.3]. In masura in care motivarea este foarte extinsa se poate citi doar un sumar al acesteia, sub sanctiunea nulitatii.

16. Sectiunea 24 parag. 1 din Codul de procedura penala olandez stabileste faptul ca decizia ce urmeaza a fi pronuntata trebuie sa fie motivata.

17. Art. 364 parag. 1 din Codul de procedura penala polonez stabileste faptul ca hotararea va fi pronuntata in public. De asemenea, potrivit art. 364 parag. 2 daca intregul proces sau o parte a acestuia s-a desfasurat in camera de consiliu, pronuntarea motivelor in sustinerea hotararii poate avea loc de asemenea in camera de consiliu.

Cu privire la admisibilitatea exceptiei de neconstitucionalitate

18. Prezenta exceptie de neconstitucionalitate indeplineste toate conditiile de admisibilitate prevazute de art. 29 din Legea nr. 47/1992. Astfel, toate dispozitiile legale invocate sunt in vigoare la data invocarii exceptiei si nu au fost declarate ca fiind neconstitutionale pana la acest moment de catre Curte.

19. Dispozitiile legale criticate sub aspectul constitutionalitatii au legatura cu cauza deoarece acestea au fost temeiul incalcarii dreptului la un proces echitabil. Constatarea neconstitucionalitatii dispozitiilor legale invocate ori a unora dintre acestea, din perspectiva incalcarii dreptului la un proces echitabil, ar afecta insasi legalitatea hotararii pronuntate.

20. In context, devine relevant faptul ca la momentul pronuntarii hotararii domnul (...) nu a putut cunoaste motivele pentru care a fost lipsit de libertate. De asemenea, o lipsa a motivarii la momentul pronuntarii hotararii echivaleaza cu o hotarare nemotivata ce a rezultat intr-o condamnare cu executare [pct. A din prezenta exceptie de neconstitucionalitate], fara ca acesta sa poata sa inteleaga solutia prin raportare la considerentele unei hotarari motivate.

21. Chiar daca printre temeiurile prevazute la art. 426 Cod proc. pen. nu se regaseste nemotivarea hotararii la momentul pronuntarii hotararii, fapt datorat de altfel dispozitiilor legale criticate in prezenta, nu exista niciun impediment pentru instanta de judecata de a face aplicare directa art. 6 din Conventie. Astfel, in masura in care

nemotivarea hotararii la momentul pronuntarii unei solutii ce conduce la lipsirea de libertate pune in discutie incalcarea dreptului la un proces echitabil, invocarea acestei chestiuni pe calea contestatiei in anulare reprezinta un posibil remediu. De altfel, potrivit literaturii de specialitate [M. Udroi, I. Tocan, Comentariu in M. Udroi (coord.), Codul de procedura penala, ed. a 2-a, Ed. C.H. Beck, Bucuresti, 2017, p. 1679], scopul contestatiei in anulare este acela de a anula o hotarare definitiva pronuntata cu incalcarea normelor procesual-penale.

22. Prin urmare, in masura in care dispozitiile legale invocate in prezenta ar fi apreciate ca fiind neconstitutionale, hotararea definitiva ce face obiectul contestatiei in anulare ar ajunge sa fie una nemotivata. Respingerea ca inadmisibila a prezentei exceptii de neconstitutionale l-ar lipsi pe domnul (...) de posibilitatea ridicarii unor critici de constitutionalitate cu privire la dispozitiile legale ce permit pronuntarea dispozitivului unei hotarari definitive si executorii, prin citirea minutei, fara a exista nici macar o motivare sumara la acel moment.

23. De asemenea, necitarea partilor la pronuntarea hotararii dupa amanari succesive ale pronuntarii afecteaza dreptul constitutional al inculpatului de a fi prezent la judecata, implicit la momentul pronuntarii hotararii [pct. B din prezenta exceptie de neconstitutionalitate]. Sub acest aspect apreciem ca ne-am putea raporta inclusiv la temeiul prevazut la art. 426 lit. a) Cod proc.pen., dincolo de posibilitatea invocarii art. 6 din Conventie.

Cu privire la temeinicia exceptiei de neconstitutionalitate

A. Referitor la lipsa motivarii hotararii la momentul pronuntarii

24. Premisa pentru neconstitutionalitatea art. 405 alin. (3), art. 406 alin. (1) si alin. (2) Cod proc. pen. este aceea ca la momentul pronuntarii unei hotarari definitive nu a existat niciun fel de motivare care sa probeze faptul ca inculpatul a fost ascultat [„the right to be heard”] ori ca in procesul de deliberare judecatorii cauzei au tinut cont de apararile formulate de catre inculpat. De asemenea, de o importanta deosebita este faptul ca prin hotararea definitiva s-a rasturnat o solutie de achitare, instanta de control judiciar dispunand condamnarea domnului (...) la o pedeapsa cu inchisoarea in regim de detentie [3 ani si 4 luni cu executare]. Astfel, domnul (...) nu a cunoscut motivele pentru care urmeaza sa execute in regim de detentie o pedeapsa cu inchisoarea, motivele in fapt si in drept ce au stat la baza hotararii pronuntate nefiind cunoscute decat la aproximativ o luna dupa momentul in care inculpatul a inceput sa execute pedeapsa in regim de detentie.

25. Aceste imprejurari evidentiaza cat se poate de clar problemele generate de lipsa oricarei motivari la momentul pronuntarii unei hotarari definitive prin care se agraveaza situatia inculpatului in calea de atac a

apelului, acesta urmand a fi lipsit de libertate. Problemele ce urmeaza a fi expuse infra se rezuma la urmatoarele: inexistenta oricarei motivari – oricat de sumare – la momentul pronuntarii unei hotarari a carei punere in executare a condus automat la privarea de libertate a domnului (...); imposibilitatea domnului (...) de a accepta si de a intelege o solutie defavorabila nemotivata si totusi executorie; imposibilitatea domnului (...) de a discerne in ce masura apararile acestuia au fost cu adevarat ascultate; imposibilitatea de a concluziona in ce masura deliberarile cu privire la solutia pronuntata au fost efective, formale ori inexistente; imposibilitatea de a concluziona in ce masura motivarea hotararii la un interval lung de timp dupa momentul pronuntarii are legatura cu deliberarea dinaintea pronuntarii ori aceasta implica o noua deliberare; imposibilitatea de a discerne in ce masura motivarea reflecta convingerea judecatorului de la momentul pronuntarii ori reprezinta doar un mecanism prin care se incearca justificarea unei solutii arbitrare luate fara a exista o deliberare efectiva; neaducerea de indata la cunostinta a motivelor pentru care s-a dispus arestarea; imposibilitatea de a exercita o cale extraordinara de atac imediat dupa ori la scurt timp dupa momentul ramanerii definitive a hotararii; imposibilitatea publicului de a cunoaste motivele ce au dus la privarea de libertate, in contextul in care citirea minutei nu lamureste acest aspect, iar hotararea motivata nu este accesibila publicului la grefa instantei.

26. Consideram ca toate aceste aspecte aduc atingere prevederilor constitutionale si conventionale invederate in cuprinsul exceptiei si anume: art. 1 alin. (5), art. 21 alin. (3), art. 23 alin. (8) si alin. (12) din Constitutie, cat si a art. 5 si art. 6 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului raportat la art. 20 din Constitutie.

27. Cu titlu preliminar, se considera pe buna dreptate faptul ca institutiile statului sunt legitime doar in masura in care deciziile acestora sunt motivate [a se vedea in acest sens Mathilde Cohen, *When Judges Have Reasons Not to Give Reasons: A Comparative Law Approach*, in „Washington and Lee Law Review”, vol. 72, nr. 2/2015, p. 485]. Or, dintre cele trei puteri ale statului prevazute in art. 1 alin. (4) din Constitutie, puterea judecatoreasca trebuie sa reprezinte un model in ceea ce priveste motivarea solutiilor adoptate. Cu toate acestea, motivarea hotararilor reprezinta o idee moderna, existand in istorie o tranzitie de la nemotivarea hotararilor la obligativitatea motivarii acestora. Observam ca aceasta tranzitie vizeaza inclusiv procesele cu jurati. Chiar daca, in ceea ce ii priveste pe jurati, traditional s-a considerat ca lipsa unei obligatii privind motivarea solutiei se datoreaza situatiei particulare a acestora, care trebuie sa se bazeze doar pe intima convingere, fara a face o analiza in fapt si in drept similara cu cea efectuata de catre un judecator, se poate observa ca in dreptul continental s-au operat in timp modificari substantiale la nivel legislativ. Astfel, in prezent, exista state (a se vedea cu titlu de exemple cazul Spaniei) unde inclusiv hotararea pronuntata de catre jurati trebuie sa fie una motivata.

28. Credem totusi ca trebuie observata diferenta esentiala care exista intre hotararile pronuntate de jurati si cele pronuntate de catre un judecator. Astfel, procesul de deliberare al juratilor este unul complet diferit de cel al judecatorilor, motiv pentru care expunerea procesului deliberativ in motivarea solutiei pronuntate trebuie sa urmeze un regim mult mai strict.

29. De asemenea, credem ca trebuie tinut cont de faptul ca in dreptul roman procesul de deliberare al judecatorului investit cu solutionarea cauzei reprezinta o activitate complexa si deosebit de importanta in contextul luarii unei hotarari. Astfel, art. 393 Cod proc. pen. expliciteaza faptul ca deliberarea poarta asupra chestiunilor de fapt si de drept, asupra existentei faptei, a vinovatiei etc. De asemenea, potrivit art. 395 Cod proc. pen., pe parcursul deliberarii se poate lua decizia reluarii cercetarii judecatoresti si a dezbaterilor. Ceea ce inseamna ca o deliberare efectiva poate duce inclusiv la concluzia ca cercetarea judecatoreasca este incompleta ori ca este necesara repunerea cauzei pe rol pentru o dezbateri suplimentara. Prin urmare, etapa dezbaterilor in cadrul completului de judecata, ca parte a deliberarii, nu reprezinta in acceptiunea legiuitorului si a traditiei dreptului roman o etapa formală. Din contra, aceasta reprezinta o etapa esentiala pentru respectarea dreptului la un proces echitabil. Tocmai de aceea, potrivit art. 392 alin. (1) Cod proc. pen., la deliberare iau parte numai membrii completului in fata caruia a avut loc dezbateri, iar potrivit art. 393 alin. (4) Cod proc. pen., toti membrii completului de judecata au indatorirea sa isi spuna parerea asupra fiecarei chestiuni.

30. Indiferent de traditia existenta in dreptul roman legata de disocierea momentului pronuntarii unei hotarari de momentul motivarii acesteia, Curtea Constitutionala este competenta in a statua in ce masura o asemenea abordare este una acceptabila intr-o societate democratica in care statul de drept in general [art. 1 alin. (5) din Constitutie] si dreptul la un proces echitabil [art. 21 alin. (3) din Constitutie] in particular sunt de o importanta deosebita pentru ordinea constitutionala. Curtea Constitutionala are in acest sens puncte de referinta la care sa se raporteze, cele invederate in cuprinsul prezentei exceptii fiind doar transpuneri ale unor prevederi legale ori constitutionale din alte state precum Germania, Spania, Portugalia, Belgia, Olanda, Polonia etc. In aceste state nu

este acceptat ca o solutie de condamnare sa fie pronuntata fara a exista la acel moment o motivare, oricat de sumara ar fi aceasta. Or, in dreptul roman, la momentul pronuntarii din procesul deliberarii se face public doar dispozitivul unei viitoare hotarari motivate, consemnat intr-o minuta. Astfel, art. 900 alin. (1) Cod proc.pen. prevede ca "Rezultatul deliberarii se consemneaza intr-o minuta, care trebuie sa aiba continutul prevazut pentru dispozitivul hotararii [...]", iar art. 405 alin. (3) Cod proc. pen. Precizeaza ca „Presedintele completului pronunta minuta hotararii”.

31. Credem ca o asemenea viziune a legiuitorului excedeaza marjei de apreciere in materie de legiferare, aducand atingere nu doar dreptului la un proces echitabil, ci chiar principiului legalitatii [art. 1 alin. (5) din Constitutie]. Viziunea legiuitorului in ceea ce priveste pronuntarea unei hotarari in lipsa oricarei motivari este de altfel contrara unei reguli care pare sa reiasa din ansamblul dispozitiilor Codului de procedura penala. Observam in acest sens ca regula in materia dispunerii unor solutii procesuale se face motivat. In materia administrarii probelor, atat in cursul urmaririi penale, cat si in cursul judecatii, cererea privitoare la administrarea unor probe se admite ori se respinge motivat [art. 100 alin. (3) C.proc.pen.]. De asemenea, potrivit art. 351 alin. (2) si (3) Cod proc.pen., instanta se pronunta asupra cererilor si exceptiilor ori asupra masurilor luate in cursul judecatii doar prin incheiere motivata. In acest caz, desi in practica judiciara este uzual ca incheierea sa fie motivata ulterior admiterii sau respingerii unei cereri ori exceptii, regula este cea potrivit careia solutia este motivata succint, in cuprinsul incheierii fiind regasita motivarea in extenso.

32. Observam chiar faptul ca prin intermediul dispozitiilor art. 900 alin. (1) si art. 405 alin. (3) Cod proc. pen. se creeaza un regim juridic discretionar pentru instante in raport cu procurorul. Astfel, daca o instanta are posibilitatea de a dispune asupra dreptului la libertate printr-o hotarare ce va putea fi motivata ulterior punerii acesteia in executare, procurorul poate dispune doar printr-o ordonanta motivata. In cursul urmaririi penale, nu exista nicio situatie in care procurorul poate restrange ori afecta drepturile unei persoane fara a exista o motivare – oricat de succinta – cu privire la solutia dispusa prin ordonanta. Tocmai de aceea, potrivit art. 286 alin. (1) Cod proc.pen., procurorul dispune asupra actelor sau masurilor procesuale si solutioneaza cauza prin ordonanta, iar potrivit art. 286 alin. (2) lit. d), ordonanta trebuie sa fie motivata in fapt si in drept. Inklusiv dispozitiile art. 363 alin. (3) Cod proc.pen. statueaza asupra importantei motivarii, prin aceea ca procurorul este obligat sa isi motiveze orice concluzie ori cerere formulata in fata instantei.

33. Nu putem identifica nicio ratiune pentru care trimiterea in judecata trebuie motivata in extenso la momentul trimiterii in judecata, dar lipsirea de libertate prin punerea in executare a unei hotarari definitive de condamnare poate fi motivata in 30 de zile de la momentul pronuntarii acesteia, sau intr-un alt chiar intr-un alt termen, avand in vedere ca termenul de 30 de zile este apreciat ca fiind de recomandare si lipsit de orice fel de sanctiune procesuala.

34. Contradictia dintre lipsa unei motivari la momentul pronuntarii si regula motivarii deciziilor luate de catre organele judiciare este evidentiata inclusiv prin prisma art. 103 alin. (2) C.proc.pen., ce statueaza faptul ca „In luarea deciziei asupra existentei infractiunii si a vinovatiei inculpatului, instanta hotaraste motivat [s.n.], cu trimitere la toate probele evaluate. Condamnarea se dispune doar atunci cand instanta are convingerea ca acuzatia a fost dovedita dincolo de orice indoiala rezonabila”. In context, este evident ca momentul in care instanta „hotaraste” nu se poate plasa in timp la momentul motivarii hotararii, adica la un moment ulterior pronuntarii acesteia.

35. Nemotivarea hotararii la momentul pronuntarii acesteia a facut imposibil ca domnul (...) sa cunoasca motivele pentru care a fost lipsit de libertate la scurt timp dupa ramanerea definitiva a unei hotarari nemotivate la acel moment. Celeritatea ori eficienta unui sistem judiciar nu reprezinta argumente suficiente pentru ca lipsa totala a motivarii la momentul pronuntarii unei hotarari definitive sa treaca testul de constitutionalitate. Discutam asadar in primul rand despre incalcarea art. 5 din Conventie si art. 23 alin. (8) din Constitutie [„celui retinut sau arestat i se aduc de indata la cunostinta... motivele retinerii sau ale arestarii”], deoarece lipsirea de libertate s-a bazat pe o hotarare definitiva nemotivata dar executorie. Discutam de asemenea despre incalcarea principiului legalitatii [art. 1 alin. (5) din Constitutie], deoarece la momentul in care se aduce atingere dreptului la libertate instanta de judecata refuza sa isi motiveze solutia. Acest lucru se rasfrange de asemenea asupra dreptului la un proces echitabil garantat de art. 21 alin. (3) din Constitutie, deoarece nu exista nicio garantie pentru un observator neutru ca o hotarare nemotivata la momentul luarii acesteia nu a fost una arbitrara, ci una luata in baza unui proces efectiv de deliberare.

36. Apreciem asadar ca nemotivarea hotararii la momentul pronuntarii acesteia lipseste de continut

intregul proces al deliberarii. Un judecator incapabil in a motiva, cel putin in punctele esentiale, solutia la care a ajuns inca de la momentul pronuntarii nu poate argumenta post-factum faptul ca a ajuns la respectiva solutie ca urmare a unui proces deliberativ anterior. Procesul de deliberare nu consta doar in trasarea unor concluzii ce iau forma solutiei regasite in minuta ce face obiectul pronuntarii. In procesul de deliberare, judecatorii trebuie sa motiveze, adica sa argumenteze in fapt si in drept de ce se impune o anumita solutie si nu alta. Or, daca aceasta etapa esentiala nu este una formala, ci efectiva, nu exista niciun motiv pentru care la momentul pronuntarii solutia nu poate fi motivata ori explicata nici macar in punctele ei esentiale. Sub acest aspect credem ca discutam atat despre o incalcare a art. 1 alin. (5) si art. 21 alin. (3) din Constitutie, cat si despre incalcarea art. 6 din Conventie.

37. Publicitatea procesului penal [art. 127 din Constitutie] nu se poate limita la citirea in sedinta publica a dispozitivului hotararii in lipsa principalelor motive ce sustin respectivul dispozitiv. Procedand in sens contrar, atat inculpatul, cat si publicul pot cunoaste doar punctul de vedere al acuzarii – expus prin actul de sesizare si concluziile orale formulate in fata instantei –, fara a cunoaste insa motivele pentru care instanta a ajuns la concluzia cuprinsa in dispozitiv. Avand in vedere ca instanta nu poate prelua verbatim in motivare cele cuprinse in actul de sesizare al instantei, ci trebuie sa efectueze o analiza proprie, devine evident ca simpla cunoastere de catre inculpat a pozitiei Ministerului Public nu echivaleaza cu o cunoastere a motivelor pentru care instanta a dat dreptate acuzarii si a respins cele invederate de catre aparare.

38. In jurisprudenta CEDO s-a statuat faptul ca in acele situatii in care in sedinta publica se citeste doar partea operativa a hotararii, trebuie analizat in ce masura publicul putea avea acces prin alte mijloace la hotararea motivata [a se vedea cauza Ryakib c. Rusiei, parag. 39-45]. Or, in dreptul roman publicul poate cunoaste cel mult dispozitivul unei hotarari, accesul la hotararea motivata fiind permis doar partilor din dosar si procurorului. Faptul ca hotararile pot fi ulterior accesibile pe portalul ROLII devine irelevant, atat timp cand acestea sunt anonimizate si nu se poate face corespondenta intre continutul hotararii si o anumita cauza. In context, nu se poate sustine ca obiectul urmarit de art. 6 parag. 1 din Conventie este atins in masura in care instanta se limiteaza doar la citirea dispozitivului in sedinta publica [in acelasi sens, Ryakib c. Rusiei, parag. 45].

39. Doar procesul de deliberare poate fi unul secret, pentru a se evita afectarea impartialitatii judecatorilor. Finalitatea unui proces penal este insa pronuntarea unei solutii in favoarea ori in defavoarea inculpatului. Lipsa unei motivari care sa sustina o asemenea solutie, inca de la momentul pronuntarii, poate ridica serioase dubii cu privire la caracterul arbitrar al acesteia. Daca o solutie pronuntata in sedinta publica nu poate fi motivata la momentul pronuntarii sale, se pune problema in ce masura aceasta a fost luata cu adevarat ca urmare a unei deliberari straine oricaror forme de ingerinte externe ori daca a facut obiectul unei deliberari efective.

40. Procesul deliberarii nu poate avea ca finalitate doar stabilirea solutiei ce urmeaza a fi pronuntata in sedinta publica. Aceasta etapa esentiala pentru respectarea dreptului la un proces echitabil trebuie sa implice o operatiune de analiza logica si juridica in baza careia se ajunge la solutia ce urmeaza a fi pronuntata. Daca lipseste o asemenea analiza inseamna ca solutia pronuntata de catre instanta nu rezulta dintr-o deliberare efectiva. In masura in care deliberarea a avut loc inseamna ca instanta si-a motivat deja solutia si poate sa expuna la momentul pronuntarii inclusiv motivele esentiale ce sprijina o asemenea solutie, fie ca aceasta expunere are loc oral (urmand a fi consemnata ulterior in scris) ori doar in scris. Asa cum bine s-a subliniat in doctrina, „deliberarea este judecata propriu-zisa; hotararea este numai fixarea concluziei deliberarii; sau mai bine zis, este expresiunea concluziei la care a ajuns deliberarea. Prin deliberare se framanta ideile, se examineaza chestiunile, se evalueaza probele, se lamuresc controversele, se formeaza opiniunile, se fixeaza convingerile, se integreaza intr-o sinteza si se manifesta printr-o declaratiune, care se numeste hotarare” [a se vedea Traian Pop, Drept procesual penal. Partea speciala, vol. IV, Tipografia Nationala Cluj, p. 242.].

41. Lipsa motivarii la momentul pronuntarii transfera procesul deliberativ la un moment ulterior pronuntarii solutiei. Acest lucru implica faptul ca doar la momentul motivarii hotararii se analizeaza cu adevarat conflictul de drept penal. Or, este cert ca nu putem discuta despre doua procese deliberative diferite, unul cu privire la solutie, iar altul cu privire la motivarea solutiei. A sustine faptul ca judecatorii delibereaza, adica isi exprima motivat opinia cu privire la o anumita solutie, dar acestia nu sunt obligati la momentul pronuntarii sa faca cunoscut inculpatului si publicului esenta motivelor ce au stat la baza solutiei reprezinta o solutie draconica. Intr-o asemenea situatie, presedintele completului nu face decat sa ii comunice inculpatului faptul ca a fost condamnat si urmeaza sa fie lipsit de libertate, pastrand secrete

motivele care au stat la baza privarii de libertate si care, in mod normal, au facut obiectul deliberarilor. Inclusive din acest motiv credem ca sunt incalcate prevederile art. 1 alin. (5), art. 21 alin. (3), art. 23 alin. (8) si alin. (12) din Constitutie si ale art. 6 din Conventia Europeana a Drepturilor Omului raportat la art. 20 din Constitutie.

42. Pentru toate motivele aratate mai sus, devin neconstitutionale inclusiv prevederile art. 406 alin. (1) si (2) Cod proc. pen. ce ofera cadru legal pentru motivarea hotararii in cel mult 30 de zile de la pronuntare. Cu privire la aceste dispozitii legale, credem ca viciile de neconstitutionalitate sunt evidentiate si de lipsa unei sanctiuni procesuale, fiind de neacceptat ca termenul de 30 de zile sa fie unul de recomandare. Credem ca trecerea timpului departeaza tot mai mult motivarea unei hotarari de convingerea pe care a avut-o judecatorul cauzei la momentul pronuntarii hotararii. Tocmai de aceea, disocierea celor doua momente genereaza riscul ca motivarea sa nu descrie procesul deliberarii, ci sa fie doar reprezentarea unui proces deliberativ nou care sa aiba ca unic scop „apararea” unei solutii luate in mod arbitrar.

B. Referitor la necitarea inculpatului la pronuntarea hotararii

43. Curtea Europeana a Drepturilor Omului a statuat in cauza *Martinie c. Frantei* [parag. 39] faptul ca publicitatea sedintelor de judecata are ca scop mentinerea increderii in instante, prin administrarea justitiei in mod vizibil [a se vedea in acest sens si *Malhous c. Cehiei* – parag. 55-56]. De asemenea, in cauza *Luchaninova c. Ucrainei* [parag. 55], publicitatea a fost descrisa ca fiind un „principiu fundamental” pentru respectarea dreptului la un proces echitabil.

44. Or, asa cum bine s-a evidentiat in doctrina, publicitatea sedintelor de judecata implica faptul ca accesibilitatea este una efectiva. Cu toate acestea, desi art. 127 din Constitutie si art. 405 alin. (1) Cod proc. pen. statueaza asupra caracterului public al sedintei in care se face pronuntarea, art. 452 alin. (2) Cod proc. pen. ajunge sa lipseasca de continut principiul publicitatii.

45. Domnul (...) nu a fost citat, cu toate ca instanta a amanat de doua ori pronuntarea, acesta neputand sa cunoasca in mod efectiv data, ora si sala la care urmeaza a avea loc pronuntarea in data de 05.11.2019. De asemenea, incheierea penala din 22.10.2019 prin care s-a amanat pronuntarea pentru data de 5.11.2019, a fost disponibila pe pagina de Internet www.curteadeapelmures.ro doar ulterior momentului pronuntarii hotararii. De altfel, din incheierea penala din 22.10.2019 nici nu reiese ca a fost stabilita o ora pentru pronuntare, fiind mentionate doar data si sala in care hotararea urmeaza a fi pronuntata. Toate acestea nu arata decat faptul ca impedimentul legal referitor la lipsa unei proceduri de citare a fost insotit de impedimente de natura obiectiva ce l-au lipsit de domnul (...) de posibilitatea de a lua parte la pronuntarea hotararii.

46. Sub aspectul incalcarii art. 21 alin. (1) si (3) si art. 127 din Constitutie, observam faptul ca dispozitiile legale [art. 405 alin. (2) Cod proc.pen.] limiteaza in mod semnificativ posibilitatea inculpatului de a participa la pronuntare, fara a exista nicio justificare obiectiva in acest sens. Aceasta limitare nejustificata conduce la o incalcare a dreptului la un proces echitabil, deoarece lipseste de continut chiar prevederile art. 127 din Constitutie ce se refera la caracterul public al sedintelor de judecata.

47. In ciuda faptului ca art. 405 alin. (1) Cod proc.pen. se refera la pronuntarea in sedinta publica si nu la pronuntarea in sedinta de judecata publica, procesul penal se finalizeaza cu pronuntarea unei hotarari definitive. Or, pana la momentul unei asemenea pronuntari, nu se poate concluziona ca unele sedinte publice sunt de judecata, iar altele nu. De altfel, cu toate ca art. 352 Cod proc. pen. se refera la publicitatea sedintei de judecata, in cuprinsul acestui articol legiuitorul oscileaza in mod repetat intre „sedinta de judecata” si „sedinta”, ceea ce denota faptul ca cele doua notiuni sunt interschimbabile. Astfel, la art. 352 alin. (1) prima teza Cod proc.pen., legiuitorul se refera la regula potrivit careia sedinta de judecata este publica, iar la teza a doua se raporteaza la exceptia potrivit careia sedinta in camera de consiliu nu este publica. Cu toate acestea, inclusiv o sedinta in camera de consiliu este o sedinta de judecata, chiar daca nu se mentioneaza acest lucru in mod explicit. De asemenea, in cuprinsul art. 357 alin. (1), art. 358 alin. (1) sau art. 359 alin. (1) Cod proc.pen. se utilizeaza notiunea de „sedinta” si nu cea de „sedinta de judecata”, fiind evident ca cea din urma o include si pe cea dintai. Cu toate ca la momentul pronuntarii unei hotarari dezbaterile au luat sfarsit, credem ca nu este exclusa posibilitatea recuzarii unuia dintre judecatori chiar in sedinta in care urmeaza sa aiba loc pronuntarea hotararii. Astfel, art. 67 alin. (1) Cod proc.pen. precizeaza ca subiectii procesuali principali pot formula o cerere de recuzare de indata ce au aflat despre existenta cazului de incompatibilitate, situatie care poate sa apara in mod exceptional inclusiv la momentul pronuntarii unei hotarari. De asemenea, cu toate ca la acel moment solutia a fost deja luata si consemnata intr-o minuta, fara citirea minutei o hotarare nu poate produce efecte juridice. Prin urmare, potrivit art. 68 alin. (6) Cod proc.pen., nu este exclusa posibilitatea admiterii cererii de recuzare fara a se mentine hotararea

(minuta) in care s-a consemnat solutia ce nu a mai fost pronuntata si repunerea cauzei pe rol intr-un alt complet de judecata. O asemenea ipoteza, chiar cu titlu exceptional, ne arata faptul ca desi la momentul pronuntarii unei hotarari nu discutam ca regula despre o judecata in contradictoriu, inculpatul nu este lipsit de posibilitatea de a invoca anumite cereri ori exceptii. De asemenea, este evidentiata din nou incalcarea dreptului la un proces echitabil, prin restrangerea posibilitatii de a invoca cereri si exceptii – una dintre acestea fiind posibilitatea recuzarii unuia dintre judecatori.

48. In concluzie, de vreme ce publicitatea sedintelor de judecata reprezinta o garantie esentiala pentru respectarea dreptului la un proces echitabil, orice prevedere legala care lipseste de continut o asemenea garantie transforma dreptul la un proces echitabil intr-un drept iluzoriu. Desi exceptional o sedinta de judecata poate avea loc in camera de consiliu, aceste situatii trebuie sa fie prevazute de lege si sa nu aduca atingere dreptului la un proces echitabil.

49. In cazul de fata, art. 405 alin. (1) Cod proc. pen. statueaza asupra caracterului public al sedintei in care se face pronuntarea, ceea ce confirma importanta respectarii principiului publicitatii sedintei de judecata. Aceasta importanta este confirmata de asemenea de sanctiunea nerespectarii dispozitiilor privind publicitatea sedintei de judecata – si anume: incidenta cazului de nulitate absoluta prevazut la art. 281 alin. (1) lit. c) Cod proc.pen.

50. Nu in ultimul rand, potrivit art. 391 alin. (1) Cod proc.pen., presedintele completului informeaza partile prezente asupra datei la care se va pronunta hotararea. Cu alte cuvinte, partea este informata despre prima amanare de pronuntare in mod nemijlocit de catre presedintele completului, in masura in care instanta nu ramane in pronuntare chiar la acel moment. O asemenea prevedere legala este in directa contradictie cu prevederile art. 405 alin. (1) Cod proc.pen., deoarece nu exista nicio justificare pentru informarea partilor cu privire la prima amanare de pronuntare, dar necitarea acestora ori lipsa de informare cu privire la amanarile de pronuntare succesive”.